

148.51

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

אלף

מערכת ממוכנת
לספריות

המחלקה לארגון ושיטות
האוניברסיטה העברית בירושלים

מערכת ההשאלה

מהדורה זמנית
אוקטובר 1980

1.1 כללי

מערכת ההשאלה משמשת מכשיר לניהול ומעקב אחר תנועת ספרים - השאלות, החזרות והזמנות, וזאת תוך כדי בדיקת מעמדו ומצבו של הקורא מבחינת ההשאלות המותרות לו, ואלה שביצע.

לצורך הניהול משתמשת המערכת בשני קבצים -

קובץ ספרים - הנבנה מתוך תהליכי הקיטלוג. במסגרת תהליכי ההשאלה לא ניתן לשנות פרטי קיטלוג פרט לסטטוס לצרכי השאלה, וספריה (ראה להלן).

קובץ קוראים- זהו קובץ המחזיק את פרטי הקורא, מעמדו, הספרים ששאל ופרטים נוספים. בניית קובץ זה ואחזקתו הם חלק מתהליכי ההשאלה אשר יוסברו להלן.

1.2 BAR CODE - קוד קורי

לשם הקלת הקריאה של מספרי הזהות של קוראים ומספרי הספרים מאפשרת המערכת שימוש בשיטת הקוד הקורי.

בשיטה זו "מתורגמים" המספרים לקבוצות של קווים, מודפסים על גבי מדבקות - לכרטיסי קורא ולמדבקות בספרים - וניתן "לקרוא" אותם באמצעות עיפרון קורא,

מספרים אלה ניתן לקרוא גם ע"י הקשת המספר בלוח המקשים, בכל התהליכים הרלוונטיים.

כאשר משתמשים בקריאה באמצעות עיפרון הקריאה, אין צורך להקיש 'RETURN' אחרי הקריאה; פעולה זו מתבצעת אוטומטית. כאשר מקישים את המספר באמצעות לוח המקשים - יש להקיש 'RETURN' בסיום הפעולה, כמו בסיום כל הוראה.

פעולת הקריאה באמצעות עיפרון הקריאה עוברת בדיקה מיוחדת של המכשיר, והמספר מוצג ע"ג המסך כפי שנקרא.

1.3 תהליכי ההשאלה

המערכת כוללת שני סוגי תהליכים:-

1.2.1 תהליכים בגישה ישירה - תהליכים המבוצעים באמצעות המסוף

1. השאלה
2. החזרה
3. הארכה
4. הזמנות
5. תאריכי החזרה
6. עדכון קוראים
7. פרטי השאלה לקורא
8. פרטי מצאי לפרסום
9. שינוי מעמד ומיקום ספר

1.3.2 תהליכים במכלול אלה בעיקר הדפסות:

1. הפקת מדבקות קוראים
2. הפקת מדבקות ספרים
3. הפקת מכתבים ורשימות.

2. שלבים מוקדמים

2.1 בחירת שפה

כמו כל הפונקציות במערכת, זהו המסך ממנו בדרך כלל מתחילה העבודה. עם זאת, מערכת ההשאלה בנוייה בשלב זה רק בשפה העברית להוראות והסברים. כך, שגם אם נבחרת שפת ההסברים לאנגלית, יוצגו מסכי פונקציות ההשאלה בעברית.

2.2 בחירת פונקציה

הקשת x בכל מסך תציג מסך לבחירת פונקציה. לצורך המעבר לפונקציית ההשאלה יש להקיש את הספרה 4 (השאלה) ואחריה 'RETURN'.

2.3 תאריכי החזרה

מסך זה יוצג אוטומטית בתחילת היום לצורך הכנסת תאריכי החזרה לקבוצות הספרים השונות כפי מעמדם. חובה להכניס תאריכי החזרה בתחילת כל יום.

המסך כולל:-

תאריך היום - יוצג אוטומטית ע"י המערכת.

מעמד 1	תאריך החזרה	שעת החזרה
מעמד 2	תאריך החזרה	שעת החזרה
מעמד 3	תאריך החזרה	שעת החזרה
מעמד 4	תאריך החזרה	שעת החזרה
מעמד 5	תאריך החזרה	שעת החזרה

המסך מהווה "מסך טופס" ויש לעדכנו ע"י לחיצה על מקש TAB המעביר את הכוון משדה לשדה. בסיום הכנסת האינפורמציה יש להקיש 'RETURN'.

לפני עדכון תאריכי ההחזרה יהיה המסך מלא באפסים; יש להקיש 'ה' (הכנס תאריכים). המסך יוצג שוב, כאשר הכוון ליד השדה הראשון לעדכון.

שיטת רישום התאריך:

שנה

חודש

יום.

על המסך יופיע 801022 (22 לאוקטובר שנת 80).

השעה - 4 פוזיציות - 0900 וכו'.

ניתן לשנות את התאריכים ושעות ההחזרה במשך היום, ע"י "הזמנת" המסך (הקשת 'תח' במסך בחירת תהליך). הספרים שיושאלו לאחר שינוי כזה "יקבלו" את תאריכי ההחזרה המעודכנים.

2.4 בחירת תהליך ההשאלה

מסך זה כולל את רשימת התהליכים האפשריים במערכת ההשאלה, והפעולה שיש לנקוט על מנת להגיע אליהם.

התהליכים:-

2.4.1 ה ש א ל ה

2.4.2 ה ח ז ר ה

2.4.3 ה א ר כ ה

2.4.4 ה ז מ נ ה (טרם מופעל)

2.4.5 ת א ר י כ י ה ח ז ר ה

2.4.6 ע ד כ ו ן ק ו ר א י ם

2.4.7 פ ר ט י ה ש א ל ה ל ק ו ר א

2.4.8 פ ר ט י מ צ א י ל פ ר ס ו ם

2.4.9 ש י נ ו ר י מ ע מ ד ו מ י ק ו ם ס פ ר

3. פירוט תהליכי ההשאלה

בחירה בתהליך זה תציג מסך:

3.1.1 קרא מספר ספר.

כפי שהוזכר ניתן להקיש את מספר הספר או ל"קוראו"
באמצעות עיפרון קריאה.

אם הספר לא נמצא בקובץ (טעות בהקשה או בקריאה) - תופיע
בתחתית המסך הערה "טעות במספר ספר - נסה שנית".

אם הספר נמצא בקובץ, בודקת המערכת אם הוא מושאל - אם
כן תתבצע אוטומטית פעולת החזרה.

כמו"כ בודקת המערכת אם מותר להשאיל את הספר, עפ"י מעמדו
(מעמד ספר 00 - אין להשאיל). אם אין להשאיל את הספר -
תופיע הודעה בתחתית המסך. אם הספרן החליט בכ"ז להשאיל
את הספר יש להקיש "P". תאריך ההחזרה שיקבל ספר כזה הוא
התאריך של מעמד 1 (השאלת לילה).

אם ניתן להשאיל את הספר, או אם הספרן הקיש "P" - יופיע
המסך הבא.

3.1.2 קרא מספר קורא.

כמו בתהליכים אחרים, ניתן ל"קורא" את מספר הקורא (מספר
זהות) באמצעות העיפרון, או להקישו על גבי לוח המקשים.

אם לא נמצאה זהות כזאת בקובץ - תופיע הודעה בתחתית המסך.

קורא שנמצא בקובץ - תבדוק המערכת אם מותר להשאיל לו ספרים:

א. האם השלים את מכסת הספרים שמותר לו לקבל, עפ"י מעמדו.

ב. האם החזיר את הספרים ששאל בזמן.

ג. האם, עפ"י מעמדו ומעמד הספר - מותר לו לשאול ספר זה.

אם הבדיקה שלילית - כלומר, לא ניתן להשאיל לקורא זה תופיע הודעה בתחתית המסך. בירורים יש לבצע באמצעות תהליך "מצב קורא".

הקשת "C" תבטל את ההשאלה, ותציג מסך להשאלה חדשה.

הקשת "P" - תבצע את ההשאלה (למרות תוצאות הבדיקה).

אם הבדיקה חיובית - כלומר, ניתן להשאיל לקורא - מתבצעת ההשאלה ומוצג מסך להשאלה חדשה.

על מנת לעבור לתהליך אחר יש להקיש X.

3.2 החזרה

בחירה בתהליך זה תציג מסך:

קרא מספר ספר.

קריאה נכונה של מספר הספר תבצע את ההחזרה:

א. הקורא "יימחק" מרשמת הספר.

ב. אם הספר הוחזר בזמן הוא "יימחק" מרשמת הקורא. אם לא הוחזר בזמן תישאר האינפורמציה על הספר, תאריך ההשאלה ותאריך ההחזרה ברשומת הקורא לצורך טיפול נוסף. (הקורא יוגדר כעברויין ולא ניתן יהיה להשאיל לו ספרים נוספים).

אם הספר אינו מושאל (לא רשום כמושאל בקובץ) תופיע הודעה בתחתית המסך "נסיון להחזיר ספר שאינו מושאל".

משמעות הדבר היא שהספר נמצא בקובץ, אולם אינו רשום כמושאל. ניתן לקרוא ספר נוסף. בירורים ניתן לבצע באמצעות התהליך פרטי מצאי לפרסום.

3.3 הארכה.

פעולת ההארכה ניתן לבצע במספר צורות: -

3.3.1 השאלה

ביצוע פעולת השאלה (קריאת מס' ספר ומספר קורא)
תגרום להשאלה נוספת על הספר.

3.3.2 פרטי קורא

הקשת המספר הסדורי של הספר במסך פרטי קורא, אחריו / (מפריד) ואחריו תאריך ההחזרה החדש (שנה, חודש יום)
תגרום להארכת מועד ההחזרה עד לתאריך שהוקש.

3.3.3 הקשת "R" במסך בחירת תהליך ההשאלה תציג מסך
"קרא מס' ספר" - קריאת מספר הספר תגרום לקביעת תאריך
החזרה חדש בהתאם למעמד הספר,

3.4 הזמנה

טרם מופעל.

3.5 תאריכי החזרה

ראה 2.3 לעיל.

3.6 עדכון קוראים

תהליך זה מיועד הן להכנסת קוראים חדשים והן לעדכון קוראים.

3.6.1 הקשת "עק" מציגה מסך "טופס קורא" ריק. קריאת מספר זהוי או הקשתו גורמת לחיפוש בקובץ הקוראים ולהצגת מסך לעדכון (3.6.2) - אם נמצא קורא כזה - יוצג מסך הכולל את כל הפרטים כפי שהם בקובץ; אם לא נמצא קורא כזה - יוצג מסך הכולל את המספר שהוקש, ויתר הפרטים ריקים.

3.6.2 על גבי מסך זה, ניתן לעדכן קורא - להכניס קורא חדש או לשנות פרטים של קורא קיים.

לצורך מעבר משדה לשדה יש להשתמש בלחצן **TAB**

מס' זהוי - לא ניתן לשנות מספר זהוי של קורא.

שם משפחה - ניתן להקיש בשדה עד 12 תוויות.

שם פרטי - עד 8 תוויות.

תואר - מיועד לתואר מילולי, כגון מר, ד"ר, פרופסור, וכו' - עד 8 תוויות.

כתובת קבועה - עד 32 תוויות (כולל מיקוד).

מען למכתבים - כמו כתובת קבועה.

מעמד קורא - תווית אחת, בהתאם למפתח:

1 - ב.א

2 - מ.א; דוקטורנט

3 - מרצה האוניברסיטה

4 - עובדי אוניברסיטה

5 - קוראי חוץ

6 - עובדי הספרייה

7 - ספריות חוץ

8 - ספריות האוניברסיטה

9 - מדף ספרים מוזמנים.

מעמד הקורא קובע את זכאותו להשאלה, כלהלך:-

1,2 - 20 ספרים רגילים, 2 ספרים שמורים.

3 - ספרים רגילים - ללא הגבלה, שמורים - 2. למעמד זה אין הגבלת זמן אוטומטית להחזקת הספרים.

4-8 - 20 ספרים רגילים. אין זכאות לשאול שמורים.

9 - ללא הגבלה.

שנת רישום - 2 תוויות להכנסת שנת רישום של הקורא בספריה (כגון 81).

תואר לימודים - לפי טבלה.

הערות - טכסט חופשי שהספרן יכול להכניס במקרה הצורך.

עבריינות - 2 תוויות להכנסת סימן עבריינות ע"י הספרן. סימן זה מיועד לעדכון חיצוני, כאשר רוצים למנוע מקורא מסויים קבלת ספרים, ללא קשר עם מצב ההשאלות וההחזרות שלו, המתנהל אוטומטית.

בר קוד - שדה זה מיועד להפקת מדבקות. 0 בשדה מצביע על כך שיש להפיק מדבקה לקורא.

ביטול פעולה - הקשת סימן כלשהו בשדה זה תגרום לביטול העדכון שנעשה. בכל מקרה של ברור שנעשה על מסך זה, ללא עדכון, יש להתקדם, באמצעות מקש 'TAB' עד לשדה זה, להקיש סימן כלשהו וללחוץ 'RETURN'.

בסיום פעולת העדכון (או ביטול הפעולה) יוצג מסך לעדכון קורא נוסף. על מנת לחזור למסך לבחירת תהליך יש ללחוץ 'א'.

3.7 פרטי השאלה לקורא

תהליך זה מיועד לברור מצב הקורא - הספרים שהשאל ונמצאים ברשותו, וספרים שהשאל והחזיר לאחר המועד. כמו"כ מיועד התהליך לביטול עבריינות על ספרים אשר לא הוחזרו במועד.

המסך שיוצג לאחר הקשת "פה" ומספר זהו של קורא יכלול:-

- א. פרטי קורא מקוצרים.
- ב. רשימה הכוללת את פרטי הספרים. הרשימה כוללת:
  - מס' סדורי
  - מס' בר קוד של הספר
  - כותר מקוצר של הספר
  - תאריך מיועד להחזרהבמקרים בהם הוחזר ספר לאחר המועד יופיע תאריך החזרה בפועל. מעמד הספר.

אם המסך אינו מספיק לרשימת כל הספרים, תופיע בתחתיתו הערה. 'ה' (F) תציג את המסך הבא.

ביטול עבריינות

מסך זה מיועד גם לביטול עבריינות לגבי ספרים שלא הוחזרו בזמן (לאחר טיפול ידני של תשלום קנס או החלטת ספרן).

ביטול עבריינות נעשה ע"י הקשת המס' הסדורי של השורה בה מופיע הספר, ואחריו בק (בטול קנס).

לא ניתן לבטל עבריינות לספר שלא הוחזר. נסיון לעשות זאת יציג הערה בתחתית המסך.

אם רוצים לבטל עבריינות לגבי ספר שלא הוחזר (כגון במקרים שהספר אבד והשואל שילם עבורו) יש לבצע קודם החזרה לספר בתהליך המתאים.

3.8 פרטי מצאי לפרסום

תהליך זה מיועד לברור פרטי מצאי של ספר. הקשת מצ / מספר הפרסום תציג מסך הכולל קיטלוג מקוצר, ואחריו רשימת הכרכים והעותקים, הכוללת:-

כרך - מספר הכרך, אם יש כזה.

עותק - מספר העותק.

מיקום - סמל ספרייה ומספר מדף.

מעמד - מעמד העותק להשאלה.

תאריך להחזרה - אם הספר מושאל.

3.9 שינוי מעמד ומיקום ספר

באופן רגיל נקבעים מעמד הספר להשאלה ומיקומו בתהליך עדכון מצאי בפונקציה של קיטלוג.

יחד עם זאת, ובעיקר לצורך העברת קבוצות של ספרים מהאוסף הרגיל לאוסף שמורים ובחזרה, ניתנת אפשרות לבצע שינוי זה בפונקציית ההשאלה.

מעמד הספר (לצרכי השאלה):

00 לא ניתן בהשאלה

01 השאלת לילה

02 סוף שבוע (פס שחור)

03 3 ימים

04 14 יום.

מיקום - סמל ספרייה, 2 אותיות. לדוגמא: KK - קפלן,

וכן הלאה, בהתאם לסמלי הספריות.

הקשת שמ / ואחריו סמל המעמד הרצוי, תציג מסך "קרא מס' ספר". קריאת המספר תבצע שינוי של מעמד הספר להשאלה, כפי שהוקש; בתחתית המסך תופיע הודעה "השינוי בוצע".

ניתן לצרף להוראה גם שינוי בספרייה, ע"י הקשת שמ / סמל המעמד וסמל הספרייה אליה מועבר הספר. התהליך יהיה כנ"ל.